

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра міжнародного права та міграційної політики

Міждисциплінарна курсова робота

на тему:

**КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ЇЇ КРИТЕРІЇ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ КРАЇН МУСУЛЬМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ**

Студента (ки) 3 курсу МП групи
Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 293 Міжнародне право
Завальнюка Володимира Руслановича

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії:

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.	
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА КРАЇН МУСУЛЬМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	
1.1. Загальна характеристика основних принципів та положень кримінального законодавства країн мусульманського права.....	6
1.2. Поняття та ознаки кримінального правопорушення у праві країн мусульманської правової системи.	9
РОЗДІЛ 2.	
КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ КРАЇН МУСУЛЬМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	
2.1. Поняття та значення класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві.....	13
2.2. Критерії класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві.....	15
РОЗДІЛ 3.	
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КЛАСИФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У РІЗНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ	
3.1. Спільні та відмінні риси класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському кримінальному праві та у кримінальному праві окремих європейських країн.....	18
3.2. Вплив класифікації на кваліфікацію злочинів та призначення покарання у різних правових системах.....	23
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29

ВСТУП

Актуальність дослідження. Дослідження теми про класифікацію кримінальних правопорушень та її критерії в кримінальному праві країн мусульманської правової системи є актуальним, оскільки це дозволить краще розуміти особливості судової системи та підходи до регулювання злочинності у таких країнах. Дослідження може розкрити відмінності в підходах до класифікації злочинів, а також виявити важливі культурні, релігійні та історичні впливи на кримінальне законодавство в цих країнах.

Тема актуальна в світі через зростаючу потребу в розумінні різних правових систем та їхнього впливу на суспільство. Дослідження класифікації кримінальних правопорушень у країнах мусульманської правової системи важливе для розкриття культурних, релігійних та історичних контекстів, які визначають підходи до кримінального правосуддя. Знання про різноманітність цих систем допомагає у побудові ефективних міжнародних відносин, правового співробітництва та розвитку прав людини. Також, це дослідження може відігравати важливу роль у боротьбі з міжнародною злочинністю та тероризмом, дозволяючи розуміти особливості кримінального законодавства в різних культурних та релігійних контекстах.

Науково-практичне значення полягає у розширенні наукового розуміння кримінального права та правосуддя в країнах мусульманської правової системи. Дослідження може допомогти виявити спільні та відмінні риси у класифікації кримінальних правопорушень, розкрити їхні основні принципи та критерії. Це може бути корисним для розробки більш ефективних та гармонізованих правових підходів, які сприятимуть розвитку правової системи та забезпеченню прав людини.

Дослідження також може мати практичне значення для правозастосування, допомагаючи адвокатам, суддям та правоохоронним органам краще розуміти особливості кримінального законодавства в різних культурних та релігійних контекстах. Це сприятиме більш ефективному та

справедливому розгляду кримінальних справ та забезпечить виконання прав людини у цих країнах.

Об'єктом дослідження є кримінальні правопорушення та їх класифікація в країнах мусульманської правової системи.

Предметом дослідження є кримінальне законодавство, його принципи, критерії та методи класифікації кримінальних правопорушень у країнах, що використовують мусульманську правову систему.

Метою дослідження є розкриття основних принципів та критеріїв класифікації кримінальних правопорушень у країнах мусульманської правової системи, вивчення їхнього впливу на суспільство, а також аналіз можливих відмінностей та схожості з іншими правовими системами. Дослідження спрямоване на збагачення наукового розуміння кримінального права та правосуддя в мусульманських країнах, а також на виявлення можливих шляхів для вдосконалення правової системи та забезпечення справедливого та ефективного захисту прав громадян.

Методологія дослідження включатиме аналіз законодавства країн мусульманської правової системи, а також наукових праць, що стосуються класифікації кримінальних правопорушень у цих країнах. Крім того, можливими джерелами даних для дослідження можуть бути статистичні дані про злочинність та судову практику у країнах мусульманської правової системи.

Методи аналізу законодавства та документів включають компаративний аналіз нормативних актів, історичний аналіз еволюції кримінального законодавства в цих країнах, та критичний огляд наукової літератури з даної теми.

Завдання дослідження включають аналіз таких аспектів:

1. Дослідження загальної характеристики основних принципів та положень кримінального законодавства країн мусульманського права.
2. Вивчення поняття та ознак кримінального правопорушення у праві країн мусульманської правової системи.

3. Аналіз поняття та значення класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві.

4. Визначення критеріїв класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві.

5. Дослідження системи класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві.

6. Проведення порівняльного аналізу класифікації кримінальних правопорушень у різних правових системах, зокрема у мусульманському кримінальному праві та у кримінальному праві окремих європейських країн.

7. Вивчення спільних та відмінних рис класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському кримінальному праві та у кримінальному праві окремих європейських країн.

Наукова база дослідження. Під час написання курсової роботи було використано праці таких провідних вчених та дослідників, як: Н. Ахтирська, В. Базов, В. Бенківський, Д. Брильов, О. Бубенюк, Г. Галущенко, С. Галюк, А. Горностаї та інші.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, 3 розділів та 7 підрозділів, висновків та списку джерел, який містить 26 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 31 сторінку.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА КРАЇН МУСУЛЬМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

1.1. Загальна характеристика основних принципів та положень кримінального законодавства країн мусульманського права

Для початку розгляну основних положень кримінального законодавства країн мусульманського права, розглянемо їх джерела. Джерела кримінального права країн мусульманського права є важливим аспектом їхньої правової системи. Вони відображають релігійні, історичні та культурні засади, на яких ґрунтується ця система. Основними джерелами кримінального права в мусульманських країнах є Коран, Сунна, Іджма та Кіяс [8, с. 18].

Коран, як священна книга ісламу, містить основні принципи та норми кримінального права [10]. Він встановлює основні правила поведінки та накладає обов'язки на мусульман перед Богом. Багато кримінальних норм в Корані визначаються як доконані, а тому непідвладні змінам або інтерпретаціям.

Сунна є збіркою висловів та діянь пророка Мухаммеда, які слугують тлумаченням Корану та доповнюють його положення [10, с. 118]. Сунна розглядається як вторинне джерело ісламського права, яке відображає приклади поведінки пророка та його співробітників.

Іджма представляє собою згоду авторитетних ісламських вчених з питань віри та права. Це визнане джерело ісламського права, яке використовується для прийняття рішень у ситуаціях, де немає чіткого вказівника у Корані чи Сунні [11].

Кіяс використовується для аналогії та розширення законів на випадки, що не врегульовані Кораном, Сунною та Іджмою. Він дозволяє правовим вченим застосовувати принципи та норми ісламського права до нових ситуацій, які виникають у суспільстві [18].

Усі ці джерела спільно формують основу кримінального права у країнах мусульманської правової системи, визначаючи правові норми та процедури, які регулюють кримінальну відповідальність та правосуддя у цих країнах.

Кримінальне право країн мусульманського права базується на деяких основних принципах, які відображають релігійні та культурні цінності ісламу та спрямовані на забезпечення справедливості та гармонії у суспільстві. Ось кілька основних принципів кримінального права країн мусульманського права:

Один з найважливіших принципів кримінального права у країнах мусульманського права - принцип **легальності**. Згідно з ним, жодне діяння не може бути визнане злочином, якщо воно не заборонене Кораном або Сунною. Це означає, що кримінальні закони та покарання мають бути засновані на конкретних нормах ісламського права [19, с. 100].

Інший важливий принцип - принцип **відповідальності**. Згідно з ним, кожна людина несе відповідальність за свої злочини. Це означає, що ніхто не може уникнути покарання за свої дії, якщо вони порушують ісламське право.

Принцип **справедливості** є основою ісламського права. Він передбачає, що покарання має відповідати тяжкості злочину. Це означає, що справедливість має бути забезпечена у всіх аспектах правосуддя, від розслідування злочинів до призначення покарань.

Кримінальне право країн мусульманського права також ґрунтується на гуманності, а точніше на **принципах милосердя та співчуття**. Це означає, що при призначенні покарань слід враховувати гуманність та моральні цінності ісламу. Покарання має бути не лише ефективним, а й людським, забезпечуючи можливість виправлення та реабілітації злочинців [20, с. 180].

Ці принципи визначають основу кримінального права країн мусульманського права, сприяючи забезпеченню справедливості та гармонії у суспільстві відповідно до ісламських цінностей та норм.

Основні положення кримінального права країн мусульманського права відображають унікальний характер цієї правової системи, яка ґрунтується на

ісламських принципах та нормах. Давайте розглянемо кілька основних положень кримінального права в цих країнах та їхні приклади.

1. У країнах мусульманського права злочини часто класифікуються на різні категорії відповідно до їхньої тяжкості та характеру. Наприклад, в ісламському кримінальному праві існують три основні категорії злочинів: худуд, тазір та кадіб. Наприклад, за вживання алкоголю або крадіжку можуть бути застосовані дискреційні покарання (тазір), тоді як за вбивство чи розбій можуть бути застосовані фіксовані покарання (худуд) [22].

2. В країнах мусульманського права покарання можуть бути різноманітними і включати тілесні покарання, штрафи, тюремне ув'язнення та смертну кару. Наприклад, за вчинення зради до шлюбу може бути застосовано стягнення даних, тілесні покарання, такі як відрубання руки, або навіть смертну кару [22, с. 199].

3. Процедура кримінального судочинства у країнах мусульманського права ґрунтується на принципах справедливості та дотримання прав людини. Наприклад, у судах цих країн забезпечується право на адекватну захист від кваліфікованих адвокатів, а судові рішення повинні ґрунтуватися на доказах та засновуватися на принципах справедливості.

Ці положення відображають основні принципи та процедури кримінального права країн мусульманського права, що дотримуються відповідно до ісламських норм та цінностей. Ці принципи та процедури спрямовані на забезпечення справедливості та дотримання закону у цих країнах.

Кримінальне право країн мусульманського права відрізняється своїми особливостями, які відображають вплив ісламських цінностей та норм на правову систему цих країн. Давайте розглянемо деякі з найважливіших особливостей кримінального права країн мусульманського права з прикладами:

1. Релігійний характер: Однією з головних особливостей кримінального права країн мусульманського права є його релігійний характер. Це означає, що правові норми та процедури ґрунтуються на ісламських принципах та нормах,

які визначені у Корані та Сунні. Наприклад, відповідно до ісламського права, заборона вживання алкоголю може бути закріплена як кримінальний закон [23].

2. Суворість покарань: Ісламське кримінальне право відоме своєю суворістю у призначенні покарань за деякі злочини. Наприклад, за вчинення вбивства або зради може бути застосована смертна кара. Це відображає важливість дотримання моральних та релігійних норм у цих країнах.

3. Відсутність принципу презумпції невинуватості: У країнах мусульманського права зазвичай відсутній принцип презумпції невинуватості, який є основоположним принципом більшості правових систем. На підсудного може покладатися обов'язок довести свою невинуватість, що може призвести до ситуації, коли невинні особи можуть бути засуджені за злочини, які вони не вчинили.

У цілому, ці особливості кримінального права країн мусульманського права відображають вплив ісламських цінностей та норм на правову систему цих країн, а також їхні підходи до визначення злочинів та накладення покарань.

1.2. Поняття та ознаки кримінального правопорушення у праві країн мусульманської правової системи

У праві країн мусульманської правової системи немає єдиного чітко визначеного поняття кримінального правопорушення. Різні правові школи та країни можуть використовувати дещо відмінні формулювання та підходи до визначення цього поняття.

Загалом, кримінальне правопорушення у праві країн мусульманської правової системи можна визначити як діяння, що:

- Заборонено Кораном або Сунною.
- Посягає на релігійні цінності та норми ісламу.
- Шкідливе для суспільства та завдає шкоди іншим людям.

У країнах мусульманського права, для того щоб діяння було визнано кримінальним правопорушенням, воно має відповідати певним ознакам, які визначені ісламським правом. Розглянемо ці ознаки.

Однією з основних ознак кримінального правопорушення є його суспільна небезпечність. Це означає, що діяння має становити загрозу для суспільства та завдавати шкоди іншим людям. Наприклад, вчинення вбивства або крадіжки може бути визнано кримінальним правопорушенням через його потенційну небезпечність для громадського порядку та безпеки [25].

Ще однією важливою ознакою є наявність вини у вчиненому діянні. Діяння має бути вчинено з умислом або необережністю підсудного. Наприклад, якщо особа усвідомлено вчиняє крадіжку або вбивство, вона може бути визнана винною в скоєнні кримінального правопорушення [26].

Третьою ознакою є забороненість діяння Кораном або Сунною. Діяння, яке порушує якісь заборони, може бути визнане кримінальним правопорушенням. Наприклад, в ісламському праві заборонена споживання алкоголю, тому вчинення цього діяння може бути визнане кримінальним.

Важливо зазначити, що не всі діяння, які є забороненими Кораном або Сунною, автоматично визнаються кримінальними правопорушеннями. Деякі з цих діянь можуть вважатися гріхами, за які людина несе відповідальність перед Богом, а не перед судом. Наприклад, у випадку вживання алкоголю, особа може бути покарана не лише за порушення закону, а й за порушення релігійних заборон. Таким чином, релігійні та правові норми взаємодіють у визначенні того, що вважається кримінальним правопорушенням у країнах мусульманського права [21].

У праві країн мусульманської правової системи кримінальні правопорушення поділяються на три основні категорії:

Худуд - це злочини, за які Кораном встановлені фіксовані покарання. До худуд належать, наприклад, перелюб, крадіжка, розбій, вбивство та богохульство.

Тазір - це злочини, за які покарання визначаються суддею на його розсуд. До тазір належать, наприклад, вживання алкогольних напоїв, азартні ігри, лайка та неповага до батьків.

Кадіб - це злочини, пов'язані з гріхами. До кадіб належать, наприклад, лицемірство, брехня, наклеп та обман.

У кримінальному праві країн мусульманської правової системи злочини також часто класифікуються за сферою їхнього посягання. Ця класифікація дозволяє розрізняти різні види правопорушень та визначати їхні наслідки. Розглянемо і цю класифікації злочинів разом:

Злочини проти релігії - ця категорія включає в себе діяння, які порушують релігійні норми та цінності. До таких злочинів можна віднести віровідступництво, богохульство, чари, невиконання релігійних обрядів тощо. Наприклад, в ісламському праві віровідступництво може бути каране згідно зі шаріатом [19, с. 100].

Злочини проти суспільства – ця категорія включає в себе діяння, які завдають шкоди суспільству та порушують громадський порядок. До таких злочинів відносяться заколот, бандитизм, тероризм, посягання на державну владу тощо. Наприклад, терористичні акти вважаються серйозним порушенням громадського порядку та безпеки.

Злочини проти особи - ця категорія включає в себе діяння, які стосуються посягання на життя, здоров'я, гідність та майно індивіда. До таких злочинів належать вбивство, заподіяння тілесних ушкоджень, зґвалтування, крадіжка, шахрайство тощо. Наприклад, вбивство є серйозним порушенням особистих прав та може бути каране смертною карою у деяких країнах мусульманського права.

Також виділяють і інші види. Такі як:

За формою вини:

- Умисні: Злочини, вчинені з прямим або непрямим умислом.
- Необережні: Злочини, вчинені з необережності (з легковажності або недбалості).

За суб'єктом:

- Злочини, вчинені фізичними особами: Найбільш поширена категорія злочинів.
- Злочини, вчинені юридичними особами: Зустрічаються рідше, але мають значний суспільний резонанс

У країнах мусульманського права ця класифікація допомагає визначити різноманітність злочинів та визначити відповідність покарань за ними. Вона також відображає важливість дотримання як релігійних, так і суспільних норм у забезпеченні громадської безпеки та порядку.

РОЗДІЛ 2.

КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ КРАЇН МУСУЛЬМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

2.1. Поняття та значення класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві

Класифікація кримінальних правопорушень у мусульманському праві є важливим елементом правової системи, оскільки вона допомагає систематизувати та впорядкувати кримінальне законодавство, зробити його більш зрозумілим та зручним для застосування. Ось деякі важливі аспекти значення класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві:

Спочатку, класифікація дозволяє систематизувати законодавство, розподіляючи злочини на різні категорії відповідно до їхніх специфічних ознак. Наприклад, злочини проти релігії, проти суспільства та проти особи можуть бути окремо розглянуті та регулюватися з врахуванням їхнього специфічного характеру [17].

Подальше значення полягає в тому, щоб чітко визначити склад та тяжкість злочинів. Це сприяє уточненню правових норм та допомагає забезпечити їхню єдність та стабільність у застосуванні. Наприклад, розділення злочинів на категорії допомагає судам визначити адекватність покарання для вчиненого правопорушення.

Крім того, класифікація сприяє встановленню справедливих та пропорційних покарань. Це особливо важливо в контексті мусульманського права, де дотримання справедливості та правосуддя має велике значення. Наприклад, за кожну категорію злочинів можуть бути встановлені відповідні види та рівні покарань, що відповідають тяжкості правопорушення [14, с. 46].

Нарешті, класифікація сприяє розвитку теорії кримінального права, оскільки дозволяє глибше зрозуміти природу злочинності та шляхи її попередження. Аналіз різних категорій злочинів допомагає виявити тенденції

та особливості злочинності в суспільстві, що в свою чергу може бути використано для розробки ефективних стратегій протидії злочинності.

Отже, класифікація кримінальних правопорушень у мусульманському праві відіграє важливу роль у системі правосуддя, сприяючи не лише систематизації законодавства, але й забезпеченню справедливості та розвитку правової науки.

Значення класифікації кримінальних правопорушень для сучасної правової практики важко переоцінити, особливо у контексті мусульманського права. По-перше, принципи класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві можуть бути використані для вдосконалення кримінального законодавства та правової практики інших країн. Це особливо актуально для країн з переважно мусульманським населенням, де можна врахувати релігійні та культурні особливості при розробці та застосуванні правових норм [11].

По-друге, використання принципів класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві може сприяти створенню більш справедливої та ефективної системи правосуддя. Адаптація цих принципів до сучасного правового контексту може допомогти забезпечити більш прозоре та справедливе застосування закону.

Проте важливо враховувати, що класифікація кримінальних правопорушень у мусульманському праві є складною та неоднозначною темою. Вона базується на релігійних принципах та культурних традиціях, які можуть бути відмінними в різних країнах та контекстах. Тому необхідно враховувати специфічні особливості кожної конкретної ситуації при використанні цих принципів у сучасній правовій практиці.

У кінцевому підсумку, значення класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві полягає у її потенційній спроможності вдосконалювати правову систему, забезпечувати справедливість та рівність перед законом у різних країнах та контекстах. Однак це вимагає уважного аналізу та врахування специфічних умов кожної конкретної ситуації.

2.2. Критерії класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві

Класифікація кримінальних правопорушень у мусульманському праві ґрунтується на комплексі критеріїв, які дозволяють чітко визначити склад, тяжкість та характер злочинів.

У Розділі 1 ми провели аналіз цієї класифікації:

1. Релігійний характер:

- Худуд: Злочини, за які Кораном встановлені фіксовані покарання (смертна кара, тілесні покарання, штрафи).
- Тазір: Злочини, за які покарання визначаються суддею в межах його дискреційних повноважень.
- Кадіб: Злочини, що караються покараннями за гріхи.

2. Сфера посягання:

- Злочини проти релігії: Віровідступництво, богохульство, чари, невиконання релігійних обрядів тощо.
- Злочини проти суспільства: Заколот, бандитизм, тероризм, посягання на державну владу тощо.
- Злочини проти особи: Вбивство, заподіяння тілесних ушкоджень, зґвалтування, крадіжка, шахрайство тощо.

3. Тяжкість злочину:

- Легкі злочини: Караються порівняно легкими покараннями, такими як штраф, тюремне ув'язнення на короткий термін або тілесні покарання.
- Тяжкі злочини: Караються більш суворими покараннями, такими як тюремне ув'язнення на тривалий термін або смертна кара.
- Особливо тяжкі злочини: Караються смертною карою.

4. Спосіб вчинення злочину:

- Умисні злочини: Злочини, вчинені з прямим або непрямим умислом.

- Необережні злочини: Злочини, вчинені з необережності.

5. Суб'єкт злочину:

- Злочини, вчинені дорослими: Караються більш суворо, ніж злочини, вчинені неповнолітніми.
- Злочини, вчинені особами з певним правовим статусом: Можуть каратися більш суворо, наприклад, злочини, вчинені державними службовцями.

Критерії класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві включають не лише основні ознаки, але й інші критерії, які дозволяють провести більш детальну класифікацію злочинів.

По-перше, мотив злочину використовується для розрізнення між різними видами злочинів. Наприклад, злочини, вчинені з корисливих мотивів, можуть відрізнитися від тих, які вчинені з помсти або з необережності. Цей критерій допомагає зрозуміти мотивації злочинців та їхній ступінь свідомості під час вчинення правопорушень [1, с. 140].

По-друге, наслідки злочину можуть бути важливим критерієм для класифікації кримінальних правопорушень. Деякі злочини можуть спричинити тяжкі наслідки, тоді як інші можуть мати менш значущі наслідки. Цей критерій допомагає визначити ступінь шкоди, завданої злочином, та його вплив на суспільство.

По-третє, спосіб життя злочинця також може використовуватися для класифікації кримінальних правопорушень. Наприклад, злочини, вчинені рецидивістами або особами з кримінальним минулим, можуть розглядатися по-іншому, ніж ті, що вчинені вперше. Цей критерій враховує історію злочинності та поведінку злочинця.

Урахування цих додаткових критеріїв дозволяє проводити більш глибокий аналіз кримінальних правопорушень, з'ясувати їхні причини та наслідки, а також враховувати особливості осіб, що вчиняють злочини. Такий підхід сприяє ефективнішому контролю за злочинністю та розробці стратегій з її запобігання [3].

Критерії класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві відіграють важливу роль у декількох аспектах правозастосування та правосуддя. По-перше, критерії класифікації допомагають правильно кваліфікувати злочини та визначити їм відповідну правову оцінку. Враховуючи різні ознаки та характеристики правопорушень, суди можуть зробити обґрунтоване рішення щодо характеру злочину та застосування відповідних норм закону.

По-друге, критерії класифікації використовуються при призначенні покарання, яке має відповідати тяжкості злочину та ступеню вини підсудного. Врахування різних факторів, що визначають характер правопорушень, дозволяє забезпечити справедливе та пропорційне покарання.

По-третє, критерії класифікації можуть впливати на застосування кримінально-правових санкцій, таких як амністія, помилування, умовне засудження тощо. Враховуючи характер злочину та обставини справи, суди можуть визначити, які санкції є найбільш відповідними та ефективними для конкретної ситуації.

Важливо зауважити, що критерії класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському праві не є жорстко фіксованими та можуть варіюватися залежно від конкретної правової школи та країни. Такий гнучкий підхід дозволяє враховувати різноманітність культурних, релігійних та соціальних контекстів, в яких функціонує мусульманське право.

РОЗДІЛ 3.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КЛАСИФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У РІЗНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ

3.1. Спільні та відмінні риси класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському кримінальному праві та у кримінальному праві окремих європейських країн

Порівняльний аналіз класифікації кримінальних правопорушень у різних правових системах дозволяє виявити спільні та відмінні риси, а також зрозуміти вплив культурних, релігійних та історичних чинників на формування правових норм. У цьому підрозділі ми проведемо аналіз класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському кримінальному праві та у кримінальному праві окремих європейських країн, звертаючи увагу на їхні спільні та відмінні характеристики. Відомості, отримані в результаті цього порівняльного аналізу, допоможуть зрозуміти суттєві відмінності між різними правовими системами і визначити перспективи подальшого розвитку кримінального законодавства.

Незважаючи на різноманітність та специфіку кримінального права мусульманських країн та кримінального права європейських націй, можна виявити деякі спільні риси у системах класифікації кримінальних правопорушень, які відображають загальні принципи та підходи до визначення злочинності [2, с. 171].

Перша спільна риса полягає в **класифікації за тяжкістю злочину**. Як у мусульманському, так і в європейському кримінальному праві, злочини розділяються на категорії в залежності від їхньої тяжкості та наслідків. Наприклад, в обох системах серйозні злочини, такі як вбивство або тероризм, можуть бути розглянуті як найбільш тяжкі і притягати найвищі види покарання.

Друга спільна риса – **класифікація за сферою посягання**. Як у мусульманському, так і в європейському кримінальному праві, злочини поділяються на групи в залежності від сфери життєдіяльності, на яку вони

впливають. Наприклад, злочини проти особи, майна або держави визначаються як окремі категорії злочинів, що можуть мати різні правові наслідки [5].

Третя спільна риса – **класифікація за способом вчинення злочину**. У мусульманському та європейському кримінальному праві злочини поділяються на умисні та необережні. Це вказує на те, що обидва типи права визнають важливість стану мислення та наміру під час вчинення злочину.

Зазначені спільні риси вказують на те, що незважаючи на культурні, релігійні та історичні відмінності, кримінальне право мусульманських країн та європейських націй має деякі загальні принципи та підходи до класифікації злочинів. Ці спільні риси важливі для забезпечення стабільності та прогресу в сфері правопорядку та правосуддя у всьому світі.

Однак, незважаючи на деякі спільні риси, системи класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському та європейському кримінальному праві мають істотні відмінності, які відображають особливості культурних, релігійних та історичних контекстів цих правових систем.

Перша відмінність полягає в **основах класифікації**. Мусульманське кримінальне право ґрунтується на релігійних нормах шаріату, де визначення злочинів та їх класифікація базуються на принципах ісламської віри. Наприклад, в афганському кримінальному праві за невиконання релігійних обрядів чи богохульство може бути накладено покарання згідно з шаріатом. У свою чергу, європейське кримінальне право ґрунтується на світських принципах, таких як закони та конституційні принципи, які визначають структуру і класифікацію правопорушень [7].

Друга відмінність стосується **критеріїв класифікації**. У мусульманському кримінальному праві велике значення приділяється таким критеріям, як спосіб життя злочинця та мотиви злочину. Наприклад, у Саудівській Аравії, в злочинний кодекс включено поняття "худуд", що означає злочини, які караються фіксованими покараннями, зазвичай, відповідно до шаріату. У той час, як в європейських країнах, таких як Франція або Німеччина, спосіб життя злочинця не має прямого впливу на класифікацію злочину, і

визначення кари базується переважно на конкретних діях, а не на моральних оцінках [8, с. 20].

Третя відмінність полягає в **системі покарань**. У мусульманському кримінальному праві застосовуються більш суворі покарання, які можуть включати смертну кару, тілесні покарання та штрафи, притаманні відповідно до ісламського права. Наприклад, у Ірані за деякі злочини може бути застосована смертна кара шляхом публічного страту. У більшості європейських країн, таких як Нідерланди або Німеччина, смертна кара є практично або повністю відміненою, а покарання в основному базуються на ув'язненні, штрафах або альтернативних методах реабілітації [12, с. 156].

Отже, хоча системи класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському та європейському кримінальному праві мають певні спільні риси, такі як класифікація за тяжкістю злочину, сферою посягання та способом вчинення злочину, вони також відрізняються важливими аспектами, такими як основи класифікації, критерії та система покарань. Ці відмінності відображають різницю в культурних, релігійних та правових традиціях цих систем, а також різні цінності та підходи до кримінального правосуддя.

Ми створили таблиці, де провели порівняльний аналіз мусульманського права з іншими правовими системами європейських країн..

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському кримінальному праві та у кримінальному праві окремих європейських країн

Критерій класифікації	Мусульманське кримінальне право	Кримінальне право європейських країн
Основи класифікації	Релігійні норми шаріату	Світські принципи
Тяжкість злочину	Худуд, тазір, кадіб	Тяжкі, середньої тяжкості, легкі
Сфера посягання	Злочини проти релігії,	Злочини проти особи,

	суспільства, особи	суспільства, держави
Спосіб вчинення злочину	Умисні, необережні	Умисні, необережні
Суб'єкт злочину	Дорослі, неповнолітні, особи з певним правовим статусом	Дорослі, неповнолітні
Покарання	Смертна кара, тілесні покарання, штрафи, позбавлення волі	Позбавлення волі, штрафи, обмеження волі

Таблиця 2.

Порівняльний аналіз мусульманського права з правовими системами Англії, Німеччини, Франції та Нідерландів

Аспект	Мусульманське право	Англійське право	Німецьке право	Французьке право	Нідерландське право
Джерела права	Коран, сунна, хадиси	Загальне право, статутне право	Цивільний кодекс, статутне право	Цивільний кодекс, статутне право	Цивільний кодекс, статутне право
Роль релігії	Центральна	Не офіційна	Не офіційна	Не офіційна	Не офіційна
Судова система	Ісламське правосуддя	Загальне право, верховенство права	Кодифіковане право, верховенство права	Кодифіковане право, верховенство права	Кодифіковане право, верховенство права
Права людини	Ґрунтуються на шаріаті, можуть відрізнитися	Ґрунтуються на загальному праві,	Ґрунтуються на конституційному праві,	Ґрунтуються на конституційному праві,	Ґрунтуються на конституційному праві,

	від міжнародних стандартів	міжнародних стандартів	міжнародних стандартах	міжнародних стандартах	міжнародних стандартах
Сімейне право	Ґрунтується на шариаті (шлюб, розлучення, спадщина, опіка)	Ґрунтується на загальному праві, статутному праві	Ґрунтується на кодифікованому праві, статутному праві	Ґрунтується на кодифікованому праві, статутному праві	Ґрунтується на кодифікованому праві, статутному праві
Кримінальне право	Ґрунтується на худуд, тазір, кадіб	Ґрунтується на загальному праві, статутному праві	Ґрунтується на кодифікованому праві, статутному праві	Ґрунтується на кодифікованому праві, статутному праві	Ґрунтується на кодифікованому праві, статутному праві
Цивільне право	Ґрунтується на принципах шариату	Ґрунтується на загальному праві, статутному праві	Ґрунтується на кодифікованому праві, статутному праві	Ґрунтується на кодифікованому праві, статутному праві	Ґрунтується на кодифікованому праві, статутному праві

У результаті порівняльного аналізу класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському кримінальному праві та у кримінальному праві окремих європейських країн, стає очевидним, що існують як спільні риси, так і суттєві відмінності між цими системами.

Спільні риси включають класифікацію за тяжкістю злочину, сферою посягання та способом вчинення злочину. Обидві системи враховують суспільну небезпеку та наслідки злочинів, ділячи їх на категорії відповідно до

цих критеріїв. Наприклад, в обох правових системах тяжкі злочини притягають більш суворі види покарань.

Однак існують істотні відмінності. Основи класифікації в мусульманському кримінальному праві базуються на релігійних нормах шаріату, тоді як у європейських країнах це здебільшого світські принципи. Критерії класифікації також різняться: мусульманське кримінальне право приділяє значну увагу способу життя злочинця та мотивам злочину, що не є типовим для європейських систем. Крім того, системи покарань мають відмінності: у мусульманському кримінальному праві застосовуються більш суворі покарання, такі як смертна кара та тілесні покарання, чим у більшості європейських країн, де переважно використовується позбавлення волі, штрафи та інші альтернативні форми покарань.

Ці відмінності відображають культурні, релігійні та історичні відмінності між правовими системами. Вони свідчать про різні цінності, підходи та традиції в кримінальному правосудді. Проте, порівняльний аналіз надає можливість кращого розуміння різниць між цими системами та можливості подальшого вдосконалення кримінального законодавства.

Таблиця порівняльного аналізу надає зручну уяву про спільні та відмінні характеристики класифікації кримінальних правопорушень у мусульманському кримінальному праві та кримінальному праві окремих європейських країн.

3.2. Вплив класифікації на кваліфікацію злочинів та призначення покарання у різних правових системах

Мусульманське право, що ґрунтується на принципах шаріату, історично мало значний вплив на кваліфікацію злочинів та призначення покарань у різних правових системах, особливо в країнах Близького Сходу та Північної Африки. Цей вплив проявлявся у багатьох аспектах, що суттєво впливали на кримінальне законодавство та судочинство цих регіонів.

По-перше, категоризація злочинів, яка впливає з мусульманського права, зокрема поняття худуд, тазір та кадіб, вважалася основою для поділу злочинів на категорії. Ця поділка враховувала тяжкість злочину та визначала види покарань, що застосовувалися до винних осіб [10].

По-друге, елементи складу злочину, такі як намір, вина та наслідки, також були запозичені з мусульманського права. Ці поняття допомагали судам встановлювати ступінь вини та призначати відповідні покарання.

По-третє, види покарань, які історично використовувалися в ісламському праві, такі як тілесні покарання, штрафи та смертна кара, залишалися актуальними в деяких країнах, де діяло мусульманське право. Ці види покарань інколи застосовувалися навіть у сучасних правових системах, що ґрунтуються на ісламському праві [8].

Нарешті, аспекти процедури судочинства, такі як свідчення свідків та винесення судового рішення, також були запозичені з мусульманського права. Ці правила і процедури нерідко відображали ісламські традиції та принципи.

Усі ці аспекти свідчать про значний вплив мусульманського права на кримінальну юриспруденцію різних країн, зокрема тих, де іслам є домінуючою релігією. Однак, варто враховувати, що з часом більшість з цих країн розвиваються в різних напрямках, а ісламське право може відігравати менш значну роль у формуванні кримінального законодавства.

Країни, які історично перебували під впливом Османської імперії, відчували значний вплив мусульманського права на свої правові системи. Це стосується таких країн, як Албанія, Боснія та Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Греція, Чорногорія, Північна Македонія, Румунія, Сербія та Туреччина.

По-перше, у кримінальних кодексах цих країн можна знайти положення, запозичені з мусульманського права, такі як категоризація злочинів на худуд, тазір та кадіб. Це свідчить про історичний вплив ісламського права на кримінальне законодавство цих країн. Така категоризація допомагає судовим органам класифікувати злочини та визначати відповідні види покарань відповідно до ісламських норм.

По-друге, суди цих країн іноді використовують принципи мусульманського права при тлумаченні законів та винесенні судових рішень. Це може включати врахування ісламських правових принципів та норм при прийнятті рішень у справах, які стосуються сімейного права, спадкування, а також кримінального правосуддя.

Тому, країни, які історично мали зв'язок з Османською імперією, відчули вплив мусульманського права на свої правові системи через запозичення положень з кримінального права, а також застосування принципів ісламського права в судовій практиці. Цей вплив відображається у формуванні та розвитку їхнього правового порядку і демонструє багатогранність та складність правових традицій цих країн [5].

Вплив мусульманського права на англо-американське право, хоча менш значний, все ж існує і може спостерігатися в деяких аспектах. Це обумовлено тим, що більшість країн, які використовують англо-американське право, ніколи не перебували під прямим впливом ісламської правової системи.

По-перше, варто зазначити, що деякі колишні британські колонії, де проживає значна кількість мусульман, могли запозичити певні елементи мусульманського права у свої правові системи. Колоніальна спадщина може виявити вплив на юридичні норми та законодавство країн, що розвиваються після виходу з-під колоніального панування. У таких країнах елементи мусульманського права можуть бути відзначені в окремих сферах, таких як сімейне та спадкове право [22, с. 187].

По-друге, мусульманські меншини в країнах з англо-американським правом можуть використовувати принципи мусульманського права для вирішення особистих та сімейних питань. Це особливо спостерігається у сферах сімейного права, де ісламські принципи можуть бути використані при укладенні шлюбу, розлученні, визначенні піклування про дітей та інших аспектах сімейних відносин.

Отже, хоча вплив мусульманського права на англо-американське право може бути менш помітним порівняно з іншими правовими системами, такими

як країни Близького Сходу та Північної Африки, він все ж існує і може виявлятися у визначених сферах, особливо в контексті колоніальної спадщини та сімейного права мусульманських меншин.

У сучасному світі спостерігається зростання інтересу до мусульманського права, що призвело до перегляду правових систем деякими країнами з урахуванням принципів шаріату. Цей феномен відбувається в контексті загального зростання інтересу до культурної та релігійної спадщини, а також внаслідок бажання забезпечити більш справедливі та ефективні правові системи.

По-перше, країни, такі як Пакистан та Саудівська Аравія, впровадили у своє законодавство положення, ґрунтовані на шаріаті. Це проявляється у створенні чи модифікації кримінальних, сімейних та цивільних законів для відображення ісламських принципів та цінностей. Наприклад, в Саудівській Аравії існує система "худуд", що визначає стандарти важких злочинів і встановлює суворі покарання за їх скоєння [22].

По-друге, мусульманські принципи справедливості та рівності все частіше використовуються для вирішення спорів через альтернативні системи вирішення спорів, такі як медіація та арбітраж. Це дозволяє вирішувати суперечки швидше та ефективніше, враховуючи ісламські правила та норми.

Зростання інтересу до мусульманського права в сучасному світі свідчить про ширше визнання ролі релігійних та культурних аспектів у правовій системі. Водночас це викликає обговорення та дебати щодо впливу релігії на державні інститути та права людини [23; 26].

У висновку, вплив класифікації мусульманського права на кваліфікацію злочинів та призначення покарання у різних правових системах є складним та багатогранним. Цей вплив спостерігається в країнах Близького Сходу та Північної Африки, а також у деяких інших частинах світу, де релігійна та культурна спадщина впливає на формування правових норм та цінностей.

ВИСНОВКИ

У цій курсовій роботі було досліджено поняття та ознаки кримінального правопорушення у праві країн мусульманської правової системи. Також було проаналізовано класифікацію кримінальних правопорушень у цій правовій системі, ґрунтуючись на таких критеріях, як тяжкість злочину, сфера посягання, спосіб вчинення злочину та суб'єкт злочину.

Основні висновки дослідження:

- Поняття кримінального правопорушення у праві країн мусульманської правової системи ґрунтується на нормах шаріату та має релігійний характер.
- Кримінальні правопорушення в праві країн мусульманської правової системи класифікуються за тяжкістю, сферою посягання, способом вчинення та суб'єктом злочину.
- Класифікація кримінальних правопорушень у праві країн мусульманської правової системи має значний вплив на кваліфікацію злочинів та призначення покарання.

Вплив класифікації мусульманського права на кваліфікацію злочинів та призначення покарання відчувається в країнах Близького Сходу та Північної Африки, а також у деяких інших частинах світу.

Було виявлено, що класифікація кримінальних правопорушень у праві країн мусульманської правової системи має багато спільного з класифікацією в інших правових системах, але також має й деякі суттєві відмінності. Ці відмінності пов'язані з релігійним характером мусульманського права та з тим, що деякі покарання, такі як тілесні покарання та смертна кара, все ще застосовуються в деяких країнах з мусульманським правом.

Вплив класифікації мусульманського права на кваліфікацію злочинів та призначення покарання у різних правових системах є складним та багатогранним. Цей вплив відчувається в країнах Близького Сходу та Північної Африки, а також у деяких інших частинах світу.

Важливо зазначити, що мусульманське право не є статичним. Воно постійно розвивається та адаптується до нових умов. Це означає, що класифікація кримінальних правопорушень у праві країн мусульманської правової системи також може змінюватися з часом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахтирська Н. М. Європейські стандарти щодо видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12 (158). С. 138–143.
2. Базов В. Міжнародне кримінальне право як юридична основа міжнародного кримінального правосуддя. *Право України*. 2017. № 10. С. 170–176.
3. Базов О. В. Міжнародне кримінальне правосуддя та міжнародний правопорядок. *Юридична Україна*. 2017. № 7/8 (175/176). С. 75–78.
4. Беньківський В. О. Характеристика причинного зв'язку складу злочину (кримінальне правопорушення) як важливий елемент протидії злочинності. *South Ukrainian Law Journal*. 2020. № 3. С. 46–52. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2020.3.9>(дата звернення: 09.05.2024).
5. Брильов Д. В. Мусульманська преса в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст. та її роль у створенні ісламського дискурсу. *ХХVІ сходовознавчі читання а. кримського*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-346-3-63>(дата звернення: 09.05.2024).
6. Бубенок О. Б. Мусульманське населення на теренах сучасної України: особливості формування етнічного складу. *Східний світ*. 2006. № 1. С. 25–48.
7. Галущенко Г. В. Іноземне право в суді: "право" чи "факт". *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 5 (139). С. 17–21.
8. Галюк С. Є. Мусульманське та міжнародне право: теоретичні та порівняльно-правові аспекти. *Право і суспільство*. 2008. № 2/3. С. 17–23.
9. Горностай А. Окремі проблемні питання призначення покарання за замах на кримінальне правопорушення. *Grail of Science*. 2022. № 17. С. 125–129. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.019>(дата звернення: 09.05.2024).
10. Климченко О. Ю. Мусульманська релігійна меншість в Україні: збереження культурних традицій чи політична боротьба. *Вісник*

- Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія. 2020. Вип. 19. С. 116–123.*
11. Литовченко Д. С. Стереотипізація мусульман в англomовному медіадискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2018. 20 с.
  12. Лубська М. В. Мусульманське право в контексті сучасного цивілізаційного процесу. *Практична філософія*. 2006. № 3. С. 154–158.
  13. Лубська М. В. Мусульманське право як філософсько-релігієзнавчий феномен : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.11. Київ, 2008. 35 с.
  14. Люлька В. Мусульманська міграція: теоретичні основи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2018. Вип. 4 (139). С. 45–48.
  15. Мельник З. Поняття "правова система": теоретичні питання. *Юридична Україна*. 2005. № 11. С. 8–14.
  16. Навроцький В. Кримінальне право і кримінальне законодавство: співвідношення понять. *Право України*. 2011. № 9. С. 20–24.
  17. Панов М., Харитонов С. Кримінальне правопорушення: поняття та його види. *Право України*. 2021. № 2021/03. С. 27.
URL: <https://doi.org/10.33498/louu-2021-03-027>(дата звернення: 09.05.2024).
  18. Петренко Є. Безжальні до мусульман і уйгурів. *Демократична Україна*. 2019. 20 груд. С. 3.
  19. Резнікова Н. В. Ісламська фінансова система та проблема подолання соціальної нерівності. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2012. № 6 (65). С. 98–101.
  20. Симчук А. С. Заяви та повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення у структурі початку досудового розслідування. *Юридична наука*. 2015. № 8. С. 178–183.
  21. Сухонос В. В., Сухонос В. В., Бондаренко О. С. Кримінальне правопорушення як вид правопорушення: проблематика диференціації

- покарання. *Наше право*. 2022. № 4. С. 58–61.
URL: <https://doi.org/10.32782/np.2022.4.9>(дата звернення: 09.05.2024).
22. Шестопаець Д. В. Мусульманське право у Європі на сучасному етапі: від мультикультуралізму до правового плюралізму. *Сходознавство*. 2010. № 52. С. 175–201.
23. Штурмак Н. Мусульманське праворозуміння та ісламська доктрина в сучасних країнах: їх диференціація. *Право України*. 2009. № 7. С. 112–117.
24. Явір В. А. Політико-правова система крізь призму системного підходу. *Актуальні проблеми політики*. 2021. № 67. С. 34–39.
URL: <https://doi.org/10.32837/app.v0i67.1147>(дата звернення: 09.05.2024).
25. М., Kurniati Н. Children's Position as a Result of Sirri Marriage Under Islamic and Positive Law in Indonesia. *KnE Social Sciences*. 2024.
URL: <https://doi.org/10.18502/kss.v9i2.14997>(date of access: 09.05.2024).
26. Rajab R., Elizamiharti E., Muslim M. Islamic inheritance law in saruaso and sawah tengah villages based on islamic principles. *Jurnal Ilmiah Islam Futura*. 2022. Vol. 22, no. 2. P. 225.
URL: <https://doi.org/10.22373/jiif.v22i2.12130>(date of access: 09.05.2024).